

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SOCIOLOGI OCH ARBETSVETENSKAP

NYTT LAND, NYTT LIV, NYTT YRKE

Är vård- och omsorgssektorn det enda alternativet för invandrarkvinnor?

En studie om invandrarkvinnor som väljer Vård- och omsorgsutbildningen

Examensarbete för kandidat inom huvudområdet arbetsvetenskap

Författare: Shabnam Lolachi

Handledare: Gunnar Gillberg

Maj, 2014

ABSTRACT

Examensarbete, kandidat: 15 hp

År: 2014

Handledare: Gunnar Gillberg

Examinator: Mattias Bengtsson

Syftet med den här uppsatsen är att ta reda på invandrarkvinnors motiv för att välja Vård- och omsorgsutbildningen och att studera hur utbildningsvalet samverkar med klass, utbildningsbakgrund och invandring. Tidigare forskning har visat att språkkunskaper, utbildningsnivå och diskriminering på arbetsmarknaden är betydelsefulla faktorer när det gäller invandrarnas situation på den svenska arbetsmarknaden. Klass har inte diskuterats i tidigare forskning när det gäller invandrarkvinnor och utbildningsval. Jag har med inspiration från Pierre Bourdieus klassteori och Beverley Skeggs resonemang kring omvårdnadskurser valt att undersöka vilken roll klasstillhörighet, tidigare utbildning, arbetsbakgrund och invandring spelar för informanternas val av Vård- och omsorgsutbildningen. I den här uppsatsen används kvalitativ metod i form av semistrukturerade intervjuer med nio invandrarkvinnor som studerar Vård- och omsorgsutbildningen på Komvux. Informanterna kommer från olika länder och det finns en stor spridning på hur länge de har varit i Sverige. Personliga faktorer såsom utbildningsbakgrund, klasstillhörighet, språkkunskaper, normer och vanor, arbetslivserfarenheter och eget intresse tillsammans med strukturella faktorer såsom diskriminering på arbetsmarknaden, brist på passande arbeten, fördomar om och stereotyper av invandrare gör att informanterna inte har så många alternativ än att välja omsorgssektorn. Resultatet visar att invandring innebär en klassresa för informanterna, för vissa är den klassresan uppåt och för andra är klassresan nedåt. Resultatet visar också att både högutbildade- och lågutbildade invandrarkvinnor väljer Vård- och omsorgsutbildningen, vilket innebär att förutom klasstillhörighet, utbildnings- och arbetsbakgrund har invandringens konsekvenser viktiga roller när det gäller informanternas utbildningsval.

Nyckelord: *Arbetsmarknad, Habitus, Invandrarkvinnor, Kapital, Klass, Språk, Vård- och omsorgsutbildningen.*

Förord

Först vill jag tacka Sverige som gett mig chansen att uppnå mina mål.

Jag vill tacka Gunnar Gillberg som var min handledare och för hans värdefulla kommentarer.

Jag vill tacka rektorn Bo-Göran Dahlberg, som på olika sätt gav mig stöd och för hans korrekturläsning.

Jag vill tacka informanterna som tog sig tid att tala med mig och dela med sig av sina tankar och erfarenheter.

Härmed vill jag tacka min livspartner Ali som är den viktigaste personen i mitt liv. Tack Ali för din kärlek och ditt stöd!

Shabnam Lolachi

Maj, 2014

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1. Syfte och frågeställningar.....	2
1.1.1. Avgränsning	3
1.2. Begreppsförklaring.....	3
1.2.1. Invandrare.....	3
2. Bakgrund.....	4
2.1. Kommunal Vuxenutbildning.....	4
2.2. SFI (Svenska för invandrare).....	4
2.3. Vård- och omsorgsprogrammet.....	4
3. Tidigare forskning.....	6
3.1. Diskriminering.....	7
3.2. Språkkunskap	7
3.3. Utbildning.....	8
3.4. Sammanfattning.....	8
4. Teoretiska utgångspunkter.....	10
4.1. Klass.....	10
4.2. Sammanfattning.....	12
5. Metod.....	13
5.1. Val av metod	13
5.2. Urval.....	14
5.3. Tillvägagångssätt.....	15
5.4. Kvalitativ dataanalys	16
5.5. Validitet och Reliabilitet.....	17
5.6. Forskningsetiska ställningstaganden	18
5.6.1. Den egna forskarrollen	19
6. Resultat.....	20
6.1. Familjebakgrund.....	20
6.2. Tidigare utbildning och arbetsbakgrund.....	21
6.3. Språkkunskap	23
6.4. Sociala relationer.....	23
6.5. Diskriminering.....	24
6.6. Motiv till utbildningsvalet.....	25
6.7. Sammanfattning.....	26

7.	Analys.....	27
7.1.	Familjebakgrund.....	27
7.2.	Invandring och klassresa	28
7.3.	Tidigare utbildning och arbetsbakgrund.....	30
7.4.	Sociala relationer.....	31
7.5.	Språkkunskap	31
7.6.	Diskriminering.....	32
7.7.	Motiv till utbildningsvalet.....	33
7.8.	Sammanfattning.....	34
8.	Slutdiskussion.....	36
9.	Förslag på vidare studier	38
10.	Referensförteckning	39
11.	Bilagor.....	42

1. Inledning

Abbasian (2003: 14-15) hävdar att det är viktigt att se invandrarkvinnor som en heterogen grupp, istället för att se dem som en homogen grupp. Kvinnor som har invandrat till Sverige har haft olika bakgrund när det gäller tidigare utbildning, arbetsbakgrund och klasstillhörighet. En del invandrarkvinnor är intresserade av att utbilda sig och att skaffa sig ett arbete för att försörja sig, medan en annan grupp av invandrarkvinnor väljer att stanna hemma och sköta barn, det vill säga att behålla sina traditionella könsstrukturer.

Mot bakgrund av det argumentet försöker jag se invandrarkvinnor som en heterogen grupp med olika socioekonomisk bakgrund, det vill säga utbildningsnivå, längden av tidigare arbetslivserfarenhet i hemlandet och klasstillhörighet. Trots svårigheter i det nya landet, har en del invandrarkvinnor kämpat för att uppnå sina mål och att få den plats de förtjänar. De har bestämt sig för att vara aktiva i såväl det svenska samhället som det svenska arbetslivet genom att studera och att jobba. Individualisering och globalisering som på olika områden stärkt kvinnors makt och inflytande leder till att kvinnor får större möjligheter vad gäller såväl arbete som fritid och familjeliv (Darvishpour 2004). Detta i sin tur ger möjlighet för invandrarkvinnor att utbilda sig och att skaffa sig ett arbete.

Innan invandrarkvinnor kan komma in på den svenska arbetsmarknaden försöker de satsa på vissa utbildningar som ökar deras chanser till en meningsfull sysselsättning, för att kunna försörja sig på och att kunna integreras i det svenska samhället. När det gäller utbildning, väljer en del invandrarkvinnor att studera vidare på högskolan, medan en del av invandrarkvinnor satsar på kortare utbildningar till exempel Vård- och omsorgsutbildningen på Komvux (Kommunal Vuxenutbildning). Den här uppsatsen handlar om invandrarkvinnor som väljer Vård- och omsorgsutbildningen, deras motiv, möjligheter och hinder.

En del av invandrarkvinnor väljer Vård- och omsorgsutbildningen eftersom de jobbade inom vård- och omsorgssektorn tidigare och de vill fortsätta jobba inom vård- och omsorgsområdet i det nya landet. Vissa invandrarkvinnor väljer en kortare väg till arbetslivet och de studerar Vård- och omsorgsutbildningen för att det skall vara lättare att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Dessutom går det snabbare att komma in på arbetsmarknaden eftersom utbildningen tar cirka ett och ett halvt år. En del av de invandrarkvinnorna som kommer från områden där kvinnors och mäns roller är tydligt separerade och traditionsbundna söker Vård- och omsorgsutbildningen.

Jag har ibland tillfrågats om hur jag, som har en högskoleutbildning från hemlandet och som inte valt vårdkurser, blev intresserad av invandrarkvinnornas utmaningar och prioriteringar, det vill säga invandrarkvinnor som väljer Vård- och omsorgsutbildningen. Jag måste säga att alla invandrarkvinnor som kämpar och är aktiva aktörer, trots att de har hinder och svårigheter i sina såväl privata som sociala liv, inspirerar mig.

1.1. Syfte och frågeställningar

Tidigare forskning visar att diskriminering på arbetsmarknaden, svaga språkkunskaper, fördomar om och stereotyper av invandrare är betydelsefulla faktorer när det gäller invandrarnas situation i såväl det svenska samhället som det svenska arbetslivet. Vård- och omsorg är en kvinnlig sektor (Bourdieu 1999), denna aspekt i kombination av att ta hand om andra och att vara snäll (Skeggs 2006) leder till att vissa invandrarkvinnor väljer Vård- och omsorgsutbildningen. Jag vill med inspiration från Pierre Bourdieus klassteori och Beverley Skeggs resonemang om vård och omsorg ta reda på mer om invandrarkvinnornas motiv till utbildningsvalet. Mot bakgrund av detta syfte ligger tonvikten på att undersöka om invandrarkvinnornas tidigare utbildning, arbetsbakgrund och klasstillhörighet kan räknas som resurser i det nya landet eller om alla invandrarkvinnor, oavsett om de är resurssvaga eller resursstarka, högutbildade eller lågutbildade, arbetarklassare eller medelklassare, måste börja från början.

Forskningsfråga:

- Varför väljer invandrarkvinnor undersköterskeutbildningen och hur samverkar valet av utbildning med klass och utbildningsbakgrund?

Underliggande frågeställningar:

- Hur motiverar de intervjuade kvinnorna sina val?
- Vilken roll spelar klasstillhörighet, utbildnings- och arbetsbakgrund för motiv och utbildningsval?
- Vad innebär invandring för utbildningsval?

1.1.1. Avgränsning

Studien bygger på nio invandrarkvinnor och de informanterna kan inte representera alla invandrarkvinnor i Sverige. På grund av det här resonemanget kan sägas att en brist i den kvalitativa metoden är att det är omöjligt att dra några generella slutsatser. I studien används kvalitativ metod för att kunna synliggöra och begreppsliggöra faktorer som påverkar motivation och val. När det gäller generalisering i kvalitativa studier hävdar Darvishpour att;

I själva verket är målet med den sortens forskning att utveckla generaliserbara teorier (analytisk generalisering) och inte att ange numeriska frekvenser (statistisk generalisering). (Darvishpour 2004: 108)

1.2. Begreppsförklaring

1.2.1. Invandrare

En invandrare är en person som flyttat från ett land till ett annat för att bosätta sig där en längre tid eller permanent. Att invandra är att komma och bosätta sig i annat land än i hemlandet. I Sverige har man ansetts vara invandrare efter att ha varit folkbokförd i landet som regel i minst ett år. (Socialstyrelsen 1999:6 I: Abbasian 2003: 27)

En flykting är en person som lämnar sitt hemland på grund av ”fruktan för förföljelse och krig och söker skydd i ett annat land.” (Socialstyrelsen 1999:6 I: Abbasian 2003: 27) När den här personen har varit folkbokförd och bosatt i landet i ett år, är den personen inte flykting utan invandrare, trots att han eller hon kom till det nya landet som flykting (Abbasian 2003: 27). En annan form av invandring eller migration är vad som kallas för ”giftermålsmigration” eller marriage migration på engelska. Svenskar och utländska personer som redan bor i Sverige, gifter sig med någon från annat land som därmed får rätt att bosätta sig i Sverige (Danielsson 2008: 33).

Begreppet invandrare saknar idag entydighet och förklaras på olika sätt. Ibland betyder det personer som är födda i ett annat land, ibland utländska medborgare och ibland räknas också barn som är födda av föräldrar från ett annat land. (Darvishpour 2004: 17)

Definitionen invandrare ska vara konsekvent i uppsatsen och det är viktigt att förklara vilken definition som används i uppsatsen. I föreliggande uppsats används definitionen: född utomlands av utländska föräldrar.

2. Bakgrund

2.1. Kommunal Vuxenutbildning

Målet för den kommunala vuxenutbildningen är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar. De som fått minst utbildning ska prioriteras. (Skollagen 2010:800 20 kap: 2§)

2.2. SFI (Svenska för invandrare)

Hedenmo och Anvarzadeh beskriver att:

SFI syftar till ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i det svenska språket och om det svenska samhället. (Hedenmo & Anvarzadeh 2000: 64)

SFI kan hjälpa invandrare att förstå vardagligt språk, att kunna skaffa sig grundläggande kunskaper om arbetslivets villkor, att kunna svenska i tal och i skrift och att delta i samtal och diskussioner i såväl samhället som arbetslivet (Hedenmo & Anvarzadeh 2000: 64).

SFI består av SFI 1, SFI 2 och SFI 3. SFI 1 utgörs av kurser A och B, SFI 2 av kurserna B och C och SFI 3 av kurserna C och D. Analfabeta och personer med kort studiebakgrund vänder sig till SFI 1, personer som har bättre studiebakgrund börjar studera svenska språket med SFI 2. SFI 3 vänder sig till personer som är vana att studera (Skolverket 2013).

Efter SFI studerar invandrareleverna Svenska som andraspråk Grundläggande (SAS G). Efter SAS G har de möjlighet att studera vidare de gymnasiala kurserna SAS 1, SAS 2 och SAS 3. För att kunna studera vård- och omsorgskurserna på vuxenutbildningen krävs att studenterna har G i SAS G, samt G i SFI kurs D. I vissa vuxenutbildningar i Göteborgs kommuner har studenterna den möjligheten att studera Vård- och omsorgsprogrammet efter att få G i SFI kurs D, men i andra kommuner måste studenterna bli klara med SAS G, eller studerar SAS G och Vård- och omsorgsprogrammet parallellt (Göteborgs Stad 2014).

2.3. Vård- och omsorgsprogrammet

Vård och omsorg är ett yrkesprogram som ger grundläggande kunskap för att arbeta inom till exempel hälso- och sjukvård, äldreomsorg, psykiatri och habilitering. Det finns även möjligheter att välja kurser som ger studenterna högskolebehörighet om de vill studera vidare exempelvis sjuksköterska eller socionom. På vård- och omsorgsprogrammet får studenterna baskunskap i hur de kan bevara och utveckla människors hälsa både fysiskt, psykiskt och

socialt. Studenterna kan fördjupa sin kunskap inom områden som sjukvård, barn- och ungdomssjukvård samt olika funktionsnedsättningar. Dessutom utvecklar studenterna sin förmåga i att möta, kommunicera och samarbeta med människor (Mölnads stad 2014).

Efter examen ska eleverna ha sådana grundläggande kunskaper som behövs för att arbeta som vård- och omsorgspersonal inom äldreomsorgen, psykiatri och med funktionshindrade (Skolverket 2013).

Inom programmet kan eleverna också välja kurser som ger särskild behörighet för att till exempel studera till sjuksköterska, logoped och arbetsterapeut. En annan möjlighet är att fortsätta studera inom yrkeshögskolan. (Skolverket 2013)

Vård- och omsorg är en bristsektor som behöver personal på olika nivåer. Den faktorn leder till att studenterna som väljer Vård- och omsorgsutbildningen känner sig säkrare på att få ett jobb inom den här sektorn. En annan faktor är att invandrarkvinnor väljer Vård- och omsorgsutbildningen, för att antalet invandrare som söker vård ökar, vilket leder till att behovet av personal som kan vårda och samtala med denna grupp ökar. De två ovan nämnda faktorerna visar att invandrare är en målgrupp för omvårdnadsutbildningar och vi behöver mer elever med invandrarbakgrund inom vårdområdet.

3. Tidigare forskning

Valet av en utbildning kan förklaras med individens eget intresse, hans eller hennes tidigare utbildning, arbetslivserfarenheter, kunskaper och meriter, men när det gäller invandrare kan sägas att förutom ovan nämnda faktorer har invandringens konsekvenser, invandrarnas svagheter och hinder spelat viktiga roller.

C–uppsatsen ”*Invandrarkvinnors situation i det svenska arbetslivet*” (Homovic 2008) är en kvalitativ undersökning som bygger på intervjuer med fem informanter som är invandrarkvinnor i åldern 32-57 år och alla har arbete. Författaren beskriver att fördomar om och stereotyper av invandrarkvinnor, som att invandrarkvinnor betraktas som outbildade och hemmafruar, är olika hinder som de kvinnorna har mött i arbetslivet. Fördomar om och stereotyper av invandrarkvinnor leder till att de kvinnorna hela tiden måste visa att de har tillräckliga kunskaper för att utföra sina arbetsuppgifter. Författaren visar i sin studie att svenska språket, diskriminering på arbetsmarknaden och brist på integration är olika faktorer som påverkar invandrarkvinnornas situation i det svenska arbetslivet (Homovic 2008).

Vissa aspekter som Homovic (2008) lyfter upp i sin studie kan vara användbara i min uppsats eftersom de upplevelser de undersökta invandrarkvinnorna haft i det svenska samhället påverkar deras utbildningsval och yrkesval och därmed deras situation på den svenska arbetsmarknaden. Skillnader mellan Homovics studie och min studie är att Homovics studie handlar om invandrarkvinnors situation på den svenska arbetsmarknaden, medan min studie handlar om invandrarkvinnornas försök att kunna komma in på den svenska arbetsmarknaden.

Innan invandrarkvinnor kan komma in på den svenska arbetsmarknaden har de vissa värderingar av sig själva, sina svagheter och styrkor och vad som förväntas av dem, vilket i sin tur påverkar deras motiv till utbildningsvalet. Är Vård- och omsorgsutbildningen det enda alternativet för invandrarkvinnor? Jag försöker besvara den här frågan med hjälp av det empiriska materialet, tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter.

Diskriminering på arbetsmarknaden, invandrarnas språkkunskaper, invandrarnas tidigare utbildning och behov av komplettering av utländska utbildningar ska diskuteras i kommande kapitel. De olika faktorerna kan hjälpa oss för att kunna angripa invandrarnas problem från olika håll och för att kunna dra en slutsats om informanternas motiv till utbildningsvalet.

3.1. Diskriminering

Om en person behandlas ofördelaktigt på grund av ras, hudfärg, nationalitet, etniskt ursprung, sexuell läggning eller trosbekännelse kallas handlingen för diskriminering. (SFS 1999:130 § 3 I: Hedenmo & Anvarzadeh 2000: 55)

Dan-Olof Rooth (2008: 53-63) gjorde en undersökning om hur arbetsgivare hanterat fiktiva ansökningshandlingar. Arbetsgivarna fick välja mellan ansökningar med svenskt eller arabiskt namn. Undersökningen visar att "svenska" ansökningar valdes oftare än de med arabiskt namn, även om arbetsgivarnas vanligaste val var att inte kalla någon alls. Rooth (2008) kompletterade sin tidigare undersökning med en annan undersökning där arbetsgivarna, som hade varit med i studien med fiktiva ansökningshandlingar, ett test som undersökte deras omedvetna associationer till arbetsförmåga hos infödda svenska män och män med arabiskt ursprung. Majoriteten av arbetsgivarna- över 75 procent- associerade omedvetet "svenska" namn som symboler för en högre arbetsförmåga.

3.2. Språkkunskap

Invandrarnas språkkunskaper har diskuterats i tidigare forskning. En studie (Rooth & Åslund 2006) handlar om sambandet mellan språk och framgång på arbetsmarknaden. Datamaterialet som används sig i studien är *Invandrarundersökningen (IU)*, *International Adult Literacy Survey (IALS)* samt *Invandrares arbetsmarknad, språkkunskaper och sociala nätverk (IASS)*, som härstammar mellan åren 1993 och 2003. Resultatet visar att svenska språket är en nyckelfaktor till arbete i Sverige. Alla de tre datamaterialen visar att chansen till arbete ökar med kunskaper i svenska, såväl i tal och i skrift. Dessutom påpekar forskarna att löneeffekterna är större för de högtbildade, eftersom språket är en viktig nyckel för att få ett kvalificerat arbete (Rooth & Åslund 2006: 51-85).

Per Linell beskriver (1982) i sin bok *"Människans språk"* språkets roll för människors liv. Linell (1989: 21-23) påstår att människor som pratar samma språk känner sig "som en grupp", medan de som har problem att kommunicera på det här språket, kan känna sig som "utestängda", vilket i sin tur kan leda till personliga och sociala problem. Linell (1989: 45) hävdar också att "invandrare är en grupp av människor som är språkligt handikappade i såväl offentliga som vardagliga situationer." Invandrarnas svaga språkkunskaper påverkar deras relationer och kontakter med svenskar, vilket kan bidra till isolering och ensamhet hos invandrarna och därmed mindre möjligheter och chanser för att uppnå sina mål och för att skapa sig en passande position i det samhället de lever i." (Linell 1989: 45).

3.3. Utbildning

Rooth och Åslund (2006: 97-116) redovisar en studie som handlar om arbetsgivarens syn på invandrarers utbildning och kunskaper i svenska. Studien är baserad på en enkätundersökning som genomförts av SNS under våren 2006 och ställdes till två grupper av chefer i svenskt arbetsliv: 1) personalchefer i de 200 största företagen, statliga myndigheterna, kommuner och landsting; 2) rekryterande chefer i Stockholm läns landsting. Resultatet visar att nästan alla arbetsgivare betonar att utbildning är en viktig faktor vid anställningar. Dessutom visar resultatet att arbetsgivarna anser att komplettering av vissa utländska utbildningar är nödvändigt. Resultatet visar också att ”goda språkkunskaper är viktiga för utfallet på arbetsmarknaden - ju bättre kunskaper desto högre sysselsättning och löner.” (Rooth & Åslund 2006:115) Studien visar att en stor grupp av arbetsgivare var skeptiska till språkfärdigheter hos invandrare vilket leder till bedömningar i tidiga skeden av rekryteringarna. Det innebär att ett utländskt namn likställs med bristande språkkunskaper och därmed att han eller hon inte kallas till intervju.

Knock och Hertzberg visar i sin studie att:

Elever med utländskbakgrund kan möta motstånd på grund av att de väljer utbildningar, karriärer eller levnadsbanor som inte stämmer överens med arbetsmarknadens köns-, klass-, och etniskt präglade samhällets förväntningar. (SOU 2006:40:190)

Knock och Hertzberg (SOU 2006:40:190) hävdar också att invandrarkvinnor som väljer vårdutbildningar lättare kan uppnå sina mål, eftersom de väljer en utbildning kan väl inte kämpa mot hinder och diskriminering på arbetsmarknaden.

3.4. Sammanfattning

Tidigare forskning har visat att språkkunskaper, utbildningsnivå, diskriminering på arbetsmarknaden, fördomar om invandrare och arbetsgivarnas smak är betydelsefulla faktorer när det gäller invandrarnas position på den svenska arbetsmarknaden.

C-uppsatsen ”*Vilka faktorer påverkar vuxna andraspråkslever att välja Vård- och omsorgsutbildningen? Fri eller ofri?*” (Lindberg 2013) är en kvantitativ studie i syfte att ta reda på vilka faktorer påverkar invandrare att välja Vård- och omsorgsutbildningen. Resultatet visar att:

Det främst är kvinnor med ringa studieerfarenheter såväl från hemlandet som i svenska språket som har valt Vård- och omsorgsutbildningen på vuxengymnasiet. (Lindberg 2013: 1)

Lindbergs studie är intressant ur det perspektivet att författaren undersöker relationer mellan Vård- och omsorgsutbildningen och respondenternas brister och svagheter, särskilt deras låga språkkunskaper och utbildningsnivå. Lindberg har inte undersökt respondenternas klasstillhörighet, i detta sammanhang hävdar författaren att:

Även om vi inte vet vilken samhällsklass som respondenterna kom från, i sina hemländer, kan vi gissa att det, pga. den, i många fall, låga utbildningsnivån, inte var någon av de högre. (Lindberg 2013: 33)

Jonsson (1992: 49-69) framhäver att föräldrarnas utbildning och klasstillhörighet är betydelsefulla faktorer i barnens utbildningskarriärer. Klass har inte diskuterats i tidigare forskning, när det gäller invandrarkvinnors motiv till utbildningsvalet, trots att klasstillhörighet och bakgrund i hög grad påverkar individens såväl utbildningsval som yrkesval. Den studien lyfter fram invandrarkvinnornas klasstillhörighet, tidigare utbildning och familjebakgrund och med hjälp av de valda teorierna, som i sin tur är redskap och verktyg, diskuterar frågor som rör klass- och bakgrunds roll för motiv till utbildningsvalet.

4. Teoretiska utgångspunkter

4.1. Klass

Den franska sociologen Pierre Bourdieu har utvecklat ett antal teoretiska begrepp som är användbara för att förstå och förklara individens val och position i samhället. Pierre Bourdieu (1930-2002) var en forskare och sedan 1982 professor vid Collège de France (Bourdieu 1993). Bourdieus forskning kring begreppen habitus, smak, olika kapital- ekonomiskt, kulturellt, socialt och symboliskt - förklarar hur skillnader mellan olika grupper av människor produceras, reproduceras och upprätthålls.

Klass innebär enligt Bourdieu (1984) en fråga om sociala villkor som producerar dispositioner för grupper av människor, vilket i sin tur bidrar till specifika egenskaper hos olika grupper av människor. De specifika egenskaperna kan sammanfattas i begreppet klasshabitus. Klasshabitus kan innehålla frågor som kopplar till makt, inflytande, kontaktnät och status. Dessutom innebär klasshabitus frågor som rör smak, livsstil, preferenser och val (Gillberg 2010: 168; Jakobsen & Karlsson 1993: 21-22).

Enligt Bourdieu (1995: 18-20) utgör habitus olika klassscheman och klassificeringsprinciper, det vill säga olika smaker. Det är habitus som bestämmer skillnader mellan bra och dåligt, gott och ont. Habitus eller gemensamma egenskaper är en orsak till att människor kan vara närmare varandra och kan vara benägna att närma sig varandra (Bourdieu 1995). Bourdieu (1993: 301) framhäver att livsstilar är produkter av habitus, vilket leder till att socialstämplingarna exempelvis ”distingerad”, ”vulgär”, etc. uppfattas i förhållanden till varandra.

Bourdieu's klassteori grundar sig på ”kapitalrörelser” i det sociala rummet. Bourdieu beskriver fyra typer av kapital - ekonomiskt, kulturellt, socialt och symboliskt - som används i det sociala rummet. Ekonomiskt kapital handlar om inkomster och ekonomiska tillgångar. Kulturellt kapital innebär kulturella tillhörigheter, formell och informell utbildning. Socialt kapital motsvarar ens sociala nätverk, relationer och resurser, vilket i sin tur kan öka andra kapital. Symboliskt kapital syftar på de resurser människor har som kan omvandlas till värde. Människor fördelas i det sociala rummet utifrån den värdering som deras kapital har. Tillgång eller brist på tillgång till kapital påverkar människors möjligheter till förflyttning i det sociala rummet (Skeggs 2006: 20-27).

Klass är ett av de viktigaste inslagen i subjektiviteten, en historisk specificitet och en del av kampen om tillgången till resurser och levnadssätt. (Skeggs 2006:19)

Könshabitus är ett annat begrepp i Bourdieus forskning. Könshabitus kan vara intressant i studien ur det perspektiv att vård- och omsorg är en kvinnlig sektor och kvinnor väljer Vård- och omsorgsutbildningen oavsett om de är svenskar eller invandrare (Lindberg 2003).

I ”*Den manliga dominansen*” beskriver Bourdieu (1999) uppdelningen av det som är manligt och det som är kvinnligt. Bourdieu (1999: 109-111) beskriver att habitus är en av de viktigaste faktorerna bakom den könsliga arbetsdelningens struktur. Människor ser sin omgivning genom sitt sätt att se och tänka, genom habitus (Bourdieu 1995). Individens handlingsmönster, det vill säga individens sätt att se, tänka och handla är inlärd (1999: 111) Positionerna som är reserverade för kvinnorna är ”underordnade, hjälpande och vårdande positioner, som städerskor, kökspersonal, biträden inom förskolan etc.” (1999: 108) Dessutom påstår Bourdieu (1999: 107) att ”tempoarbetare är till största delen kvinnor eller invandrare.”

När det gäller utbildningssystem och skolans hierarki hävdar Bourdieu (2008: 257-259) att utbildningssystem producerar utbildningshierarkier, vilket bidrar till sociala hierarkier och därmed till klasstruktur. Bourdieu (2008) studerar hur utbildningssystem kan påverka människors självbild. Den bilden kan innebära deras värderingar och föreställningar om sig själva, deras bilder av sin och andras kompetens, deras framtidsförväntningar och deras habitus.

Sociologen Beverley Skeggs (2006) har i ”*Att bli respektabel*” lyft fram en klassbaserad analys om kvinnor inom vård- och omsorgssektorn. Skeggs framhäver att:

Omsorg, ta hand om andra och bry sig om andra hade blivit daglig rutin för kvinnor och var inte det minsta utmanande att bedriva, utan snarare var reproducerande. (Skeggs 2006:116)

Skeggs (2006: 112) påstår att ”varje strukturell uppdelning eller ojämlikhet reduceras till förmågan att känna ”rätt” saker.” De som väljer omvårdnadskurserna har specifika värderingar av sitt jobb och av sig själva och de tycker att de befinner sig på rätt plats (2006: 110). Enligt Skeggs (2006: 91) ”det omvårdande jaget” innebär de kvinnornas värderingar av sitt jobb – att bry sig om och att ta hand om- och deras värderingar av sig själva- att vara snäll, omtänksam, varm och vänlig.

Kvinnorna i min undersökning vet sin plats. (Skeggs 2006: 26)

Skeggs har även lyft fram en annan aspekt när det gäller kvinnor och omvårdnadskurser.

Det finns, kort sagt, inte särskilt mycket annat för dem att göra än att fortsätta på en sådan utbildning. (Skeggs 2006: 93)

Medvetna om att de saknar kvalifikationer, har begränsade möjligheter till jobb och få alternativ gör kvinnorna en realistisk bedömning av vad som är tillgängligt för dem. En omvårdnadskurs verkar vara en bra idé. (Skeggs 2006: 96)

Hög arbetslöshet och begränsade möjligheter till anställning i framtiden leder till att de flesta kvinnorna hamnar på omvårdnadskurserna. Kvinnor som väljer omvårdnad har begränsat tillgång till vissa kapital liksom utbildning och den primära arbetsmarknaden (Skeggs 2006: 92-93).

4.2. Sammanfattning

Att välja klass, habitus och olika kapitalformer i studien är intressant ur detta perspektiv att studien vill undersöka bakomliggande faktorer som påverkar invandrarkvinnornas utbildningsval, vilket i sin tur kan leda till en bättre förståelse av respondenternas motiv till val av Vård- och omsorgsutbildningen.

Skeggs resonemang kring omvårdnadskurser och Bourdieus könshabitus om könsliga arbetsdelningens struktur kan vara intressant i studien för att undersöka de strukturella och personliga faktorer som leder till att informanterna väljer den utbildningen.

Invandrarna är en grupp av människor som är födda och uppvuxna i ett annat land än Sverige. Deras kultur är en annan kultur och deras språk är ett annat språk än svenska. Invandringens konsekvenser och relationer mellan invandring och de kapitalformerna ska också diskuteras i studien för att kunna dra slutsatser om informanternas motiv till utbildningsvalet.

5. Metod

5.1. Val av metod

Den kvalitativa metoden

Danermark m.fl. (2003: 269) påstår att valet av metod måste ”styras av de antagna specifika egenskaperna hos det eller de objekt som skall studeras.” Den viktigaste utgångspunkten för kvalitativ metod är förförståelse (Danermark m.fl. 2003: 283). I studien används kvalitativ metod och min förförståelse, som är baserad på mina erfarenheter, är en viktig utgångspunkt för val av metod.

Kvale (1997: 72) hävdar att ”intervjuer är kraftfulla verktyg för den som vill erhålla kunskap om människors upplevelser och beteende.” Esaiasson m.fl. (2004: 253-254) beskriver att det finns två olika typer av frågemetoder; en kallas för *informantundersökning* och en annan för *respondentundersökning*. Informantundersökning innebär att forskaren ställer olika frågor till varje intervju vilket bidrar till nya frågor till nästa intervju, medan respondentundersökning handlar om att forskaren ställer samma frågor till alla informanter. För forskaren kan respondentundersökning vara nyttig för att hitta det mönster som finns i svaren och att studera informanternas åsikter och uppfattningar kring undersökningens ämnet (Esaiasson m.fl. 2004: 254).

Respondentundersökning har enligt Esaiasson m.fl. (2004: 254) två huvudtyper: *samtalintervjuundersökning* och *frågeundersökning*. Samtalintervjuundersökning handlar om ett samtal mellan forskaren och intervjupersonerna, medan frågeundersökningen innebär att forskaren ställer frågor till informanterna. Frågeundersökning kan ske på två olika sätt; *intervjuundersökning* som bygger på muntlig kommunikation och kan genomföras på ett personligt sätt, ansikte mot ansikte eller via telefon, och *enkätundersökning* vilken bygger på skriftlig kommunikation (Esaiasson m.fl. 2004: 258).

I den här uppsatsen används frågeundersökning - som är en typ av respondentundersökning- i form av intervjuundersökning på ett personligt sätt, det vill säga ansikte mot ansikte, med nio invandrarkvinnor som studerar undersköterskeutbildningen på Komvux.

5.2. Urval

Min ambition med uppsatsen var att med hjälp av syften och frågeställningar söka ökad förståelse för invandrarkvinnors motiv till utbildningsvalet. Jag har inte den ambitionen att göra empiriska generaliseringar, i stället försöker jag mot bakgrund av mina teoretiska antaganden att hitta faktorer som kan förklara intervjupersonernas motiv till val av Vård- och omsorgsutbildningen.

Det undersökta geografiska området i uppsatsen är Göteborgsregionen. Informanterna studerar undersköterskeutbildningen i såväl Göteborgs kommun som grannkommunerna. Valet av intervjupersonerna var helt planerat. Jag hade kontakt med skolrektorn på en vuxenutbildning i Göteborgsregionen och genom honom kunde jag kontakta vård- och omsorgslärarna i den här skolan. Tack vare att de vård- och omsorgslärarna lät mig skriva min uppsats titel och mina kontaktuppgifter på tavlor i tre vård- och omsorgsklassrum, kunde alla se vem som stod bakom undersökningen och vad som var syftet med studien.

Fem personer ringde eller skickade meddelande till mig och visade sina intressen för att delta i intervjuundersökningen. Ytterligare fyra invandrarkvinnor blev presenterade för mig av tre av informanterna som jag har intervjuat. Det innebär att jag fick kontakt med fyra av informanterna genom den s.k. snöbollseffekten. Snöbollseffekten innebär att forskaren kan komma kontakt med ytterligare informanter genom intervjupersonerna som forskaren redan har intervjuat (Johannessen & Tufte 2003: 84).

Samtliga namn som användas för att presentera informanterna är fingerade. För att risken att intervjupersonerna blir igenkända undviker jag att precisera var de bor och på vilka vuxenutbildningar de studerar Vård- och omsorgsutbildningen. För korta biografier och mer detaljerad information om kvinnorna hänvisas läsaren till Bilaga 1.

Informanterna	Land	Ålder	Civilstånd	Barn	Vistelseid i Sverige	utbildning
Lisa	Colombia	37	Sammanboende	Son 2 år	4 år	Tandteknikutbildning
Helen	Filipinerna	34	Gift	Dotter 1 år	5 år	Gymnasiutbildning
Nasrin	Iran	52	Frånskild	Son 27 år	11 år	Gymnasiutbildning
Simin	Iran	48	Gift	Son 16 och dotter 4 år	10 år	Gymnasiutbildning
Shima	Iran	33	Gift	Son 4 år	4 år	Juristprogrammet
Hakimek	Kurdistan	46	Gift	Tre döttrar 19, 16, 14, en son 10 år	13 år	Gymnasiutbildning
Anna	Polen	37	Sammanboende	Två söner 11 och 2 år	7 år	Fysisk kultur
Satsha	Thailand	35	Sammanboende	Två söner 11 och 6 år	6 år	Gymnasiutbildning
Maria	Thailand	33	Sammanboende	Dotter 16 och son 6 år	5 år	Gymnasiutbildning

5.3. Tillvägagångssätt

Starrin och Renk (1996: 60) hävdar att det finns två aspekter som måste tänkas på före intervjun. En aspekt är *förkunskap* som innebär att forskaren bör veta en del om undersökningens ämne innan han eller hon börjar sin studie eftersom det kan hjälpa forskaren för att bestämma syftet med studien. En annan aspekt är att *lära sig ställa frågor*.

Kan man intervjua bönder på bönders vis och lärda män på lärda mäns vis, då är man en god intervjuare. (Starrin & Renk 1996: 61)

Jag har följt de två aspekterna. I studien används tidigare forskning och uppsatser som förkunskap. Dessutom används inte svåra akademiska ord i intervjusituationen, det vill säga ord som inte är lätta att förstå med tanke på informanternas begränsade språkkunskaper.

Enligt Johannessen och Tufte (2003: 97) kan intervjuer genomföras på tre olika sätt; *strukturerade* intervjuer, *ostrukturerade* intervjuer och *semistrukturerade* intervjuer. Strukturerade intervjuer innebär intervjuer där frågorna och ordningsföljden fastställas före intervjun. Ostrukturerade intervjuer är mindre formella och liknar mer ett samtal. Det finns en annan form av intervju som är mellan dessa två punkter och kallas för semistrukturerad intervju. I semistrukturerade intervjuer är intervjuguiden inte ett frågeformulär, utan stället mer generella frågor som kan tas upp under intervjuens gång. Den typen av intervjuguide innehåller huvudfrågor och underfrågor. Huvudfrågor kan belysa undersökningen och de centrala temana och underfrågor kan hjälpa forskaren att täcka och fördjupa temana (Tufte 2003: 98).

Intervjuguide i en kvalitativ undersökning kan hjälpa forskaren att inte ”drunkna i irrelevant prat”. (Repstad 1997: 65). När det gäller intervjuguiden hävdar Kvale (1997: 121-123) att forskaren bör tänka både *tematiskt* och *dynamiskt*. Att tänka tematiskt innebär att teori ligger till grund för intervju, och att tänka dynamiskt innebär att forskaren med hjälp av sina frågor stimulerar informanterna för att tala om sina upplevelser och känslor. Kvale (1997) påpekar också att forskaren kan utveckla två intervjuguides, en med viktiga tematiska frågor, det vill säga frågor som är baserade på den valda teorin, och en med dynamiska frågor som ska ställas under intervjun.

I studien genomfördes undersökningen med hjälp av semistrukturerade intervjuer. Intervjuguiden innehåller tematiska frågor baserade på de bakomliggande teoretiska perspektiven och dynamiska frågor som i sin tur kan motivera informanterna att tala om sina känslor och upplevelser om ämnet. Dessutom ställs öppna frågor som enligt Esaiasson m.fl.

(2004: 255) kallas för ”uppföljningsfrågor”. Öppna frågor som ställs i studien är till exempel: Är det möjligt att utveckla ditt resonemang? Är det något ytterligare du vill tillägga till det du redan har sagt? Anledning till att jag valde den semistrukturerade intervjun med både tematiska och dynamiska frågor som kompletteras med öppna frågor eller uppföljningsfrågor, är att jag som forskare har större chans att få en tydligare bild av situationen, att kunna förstå situationen med informanternas ögon och att undvika att ” drunkna i irrelevant prat”. För att läsa intervjuguiden hänvisas läsaren till bilaga 2.

Varje intervju genomfördes under 45 minuter till en timme. Jag gjorde anteckningar under intervjuens gång och skrev reaktionerna, kroppspråket och sådant som telefon inte kunde få med. Efter att ha genomfört nio intervjuer hade tillräckligt mycket material samlats in. Ytterst få nya aspekter och vinklar på problematiken dök upp, vilket gjorde att en mer fördjupad analys av materialet inleddes.

5.4. Kvalitativ dataanalys

Jag har med inspiration från grundad teori valt att arbeta med kodning, faktiska respektive teoretiska koder, samt teoretiska memos. Utgångspunkten i grundad teori är att forskaren går direkt till data- observationer, intervjuer eller texter- och bortser från egna förförståelsen (Gillberg 2010: 58). Layder (2005) hävdar att sociala och emotionella processer skapar tolkningar och perspektiv, vilket medför att det inte är möjligt att hålla isär empiri och teori. I studien är det inte möjligt att bortse från min förförståelse eftersom jag har förkunskap om min studie, så växlar jag hela tiden mellan empiri och teori, vilket kan beskrivas som en *abduktiv* metod. Abduktion är en kombination av *induktion* och *deduktion*. Den uppfattningen som säger att vetenskapliga teorier utgörs av empiriskt etablerade fakta kallas för induktivism, medan deduktivism innebär att generera hypoteser och försöker att ta ställning till förklaringar (Bryman 1997: 24-25).

Först har alla intervjuer transkriberats och därefter har koderna lyfts fram ur intervjuerna, det vill säga faktiska respektive teoretiska koder. Faktiska koder handlar om kategorier och egenskaper och teoretiska koder innebär de begrepp som skapas för att beskriva relationer som finns mellan kategorierna. Kodning skapar idéer och i ”minnesanteckningar” eller ”memos” skriver forskaren ner idéer som skapas av koderna (Hartman 2001: 38-95).

För att analysera data har jag använt vissa av de analytiska redskap som är vanliga inom grundad teori. Detta innebär bland annat att jag arbetat med kodning och memos. Jag har dock, till skillnad från en mer traditionell grundad teoretisk utgångspunkt, växlat mellan empiri

och teori, vilket snarast kan beskrivas som en abduktiv ansats. Kategorier och egenskaper skapas av kodning i studien. Relationer mellan de olika kategorierna och egenskaperna, som skapas av koderna, skrivs ner i memos. Memos i kombination med den abduktiva metoden har använts för att kunna samman teori och empiri och att kunna svara på forskningsfrågor.

5.5. Validitet och Reliabilitet

När det gäller reliabilitet och validitet i kvalitativa studier måste forskaren veta att de inte har samma innebörd som i kvantitativ forskning (Patel & Davidson 2003: 105-106). Esaiasson m.fl. (2004: 67) hävdar att brister som kopplas ihop med reliabiliteten, i kvalitativa studier, handlar om slarvfel under datainsamlingen och dataanalysen. Dessa brister kan ske på grund av att forskaren hört fel, missuppfattat svaren eller skrivit otydliga anteckningar. Trötthet och stress kan vara andra orsaker till brister som kopplas ihop med *intern reliabilitet* (Bryman 2011: 353).

I studien försöker jag att aktivt lyssna på informanterna, att anteckna viktiga punkter under intervjuens gång, att transkribera direkt efter avslutade intervjuer, att bearbeta data i form av kodning och att skriva memos direkt efter varje intervju. De punkterna har använts i studien för att öka den interna reliabiliteten.

Extern reliabilitet betyder att kunna upprepa en undersökning. Detta kan vara svårt i kvalitativa studier eftersom det inte finns möjligheter för att "frysa" en social miljö och de sociala förutsättningarna. Dessutom måste den kvalitativa forskaren som ska upprepa en tidigare undersökning gå in i en liknande social roll som den första forskaren, annars går det inte att jämföra den andra undersökningen med den ursprungliga undersökningen (Bryman 2011: 353). På grund av att människor är aktiva och agerar, så sker förändringar i vårt liv som leder till att svaren inte blir desamma varje gång som frågorna ställs (Troost 2010: 131-135). På detta sätt kan sägas att begreppet validitet får en vidare innebörd inom kvalitativ forskning.

Validitet innebär att undersökningen måste mäta det den är avsedd att mäta. Intervjuguiden måste formuleras på så sätt att den hjälper forskaren för att mäta det den är intresserad av. Om studien är baserad på intervjuer, bör forskaren skapa en bra balans mellan citat från intervjupersonerna och egen kommenterande text för att läsaren ska få möjlighet att bedöma tolkningens trovärdighet, detta kallas för *kommunikativ* validitet. Forskaren bör vara medveten om att talspråk och skriftspråk inte är samma sak, det vill säga att gester, mimik, betoningar, ironier och kroppsspråk försvinner vid transkriptionen av samtalet till text. Med

andra ord är det viktigt för validiteten att forskaren är medveten om hur detta kan påverka analysen (Patel & Davidson 2003: 107-108).

I uppsatsen har jag försökt att skapa en balans mellan intervjupersonernas citat och forskarens tolkningar och kommentarer för att öka den kommunikativa validiteten. Jag har dessutom antecknat intervjupersonernas kroppsspråk och känslor under intervjuens gång för att kunna dra slutsatser som är baserade inte bara på vad informanterna säger, utan också på vad de känner.

Varje kvalitativ studie är unik och det är viktigt att forskaren beskriver forskningsprocessen på ett tydligt sätt (Patel & Davidson 2003: 109). Det gäller hela processen från hur forskningsproblemet uppkommit, forskarens förståelse, hur teoretisk kunskap skaffas, hur de som omfattas i studien valts ut, i vilka situationer eller i vilken kontext studien genomförts, hur information samlats in och hur det transkriberats till text, hur analysen genomförts och hur resultatet har redovisats. Alla de ovan nämnda punkterna har följts på forskningsrapporten, vilket i sin tur bidragit till att öka validiteten i ett kvalitativt forskningssammanhang.

5.6. Forskningsetiska ställningstaganden

Enligt Kvale (1997: 107) finns tre etiska riktlinjer för forskning om människor, som forskaren bör följa. Informerat samtycke, konfidentialitet och konsekvenser.

Informerat samtycke innebär att forskaren informera intervjupersonerna om undersökningens syfte och att informanterna frivilligt deltar i undersökningen (Kvale 1997: 107). Dessutom hävdar Kvale (1997: 235) att forskaren måste informera undersökningsspersonerna om hur intervjuerna ska användas; om de till exempel ska publiceras i form av en skriftlig rapport. Denna riktlinje har följts i studien. Innan jag påbörjade intervjuerna informerade jag intervjupersonerna hur materialet ska användas och vad är syftet med studien. Dessutom var forskningsprocessen helt frivilligt, vilket har beskrivits i "Urval".

Konfidentialitet är en annan riktlinje, enligt Kvale (1997). Konfidentialitet betyder att privata data som identifierar undersökningsspersonerna inte kommer att redovisas (1997: 109). Jag har även följt denna riktlinje. Jag fick godkänt av informanterna att publicera deras ålder, utbildningsbakgrund, hemland och tidigare jobb i uppsatsen. Namnen på informanterna är fingerade eftersom de inte vill att deras namn publiceras i uppsatsen. Jag förklarar för informanterna att om de säger något "off the record" (Repstad 1997: 72), används inte det

som de sagt som citat i uppsatsen, trots att detta ibland kan vara ett intressant bakgrundsmaterial för studien.

Konsekvenser är tredje etniska linjen, menar Kvale (1997). Innan undersökning måste forskaren ha en uppfattning om konsekvenserna av en intervjuundersökning. De konsekvenserna kan innebära såväl nackdelar som fördelar för informanterna (Kvale 1997: 110). Jag har också följt den riktlinjen. Jag förklarade för informanterna att vi invandrare måste hjälpa varandra och att jag som är en invandrare vill skriva min uppsats om invandrarkvinnor för att kunna undersöka invandrarkvinnors svagheter och styrkor och därmed att kunna hjälpa dem att uppnå sina mål. Informanterna påpekade att de var glada för att de hade den möjligheten att kunna prata om sina erfarenheter och tankar. På detta sätt kan jag säga att min uppsats har lett till vissa positiva konsekvenser för informanterna. Informanterna vågade prata om sina känsliga erfarenheter kring diskriminering på grund av att jag är en av ”dom”- en invandrare- men jag måste också säga att det inte är lätt att berätta om sina personliga erfarenheter. På grund av att informanternas känsliga erfarenheter diskuteras i studien, kan jag säga att förutom de positiva konsekvenserna, har min studie vissa känsliga och eventuellt negativa konsekvenser för informanterna.

5.6.1. Den egna forskarrollen

Kvale (1997) förklarar etiska frågor som intervjuare bör fundera över i början av en intervjuundersökning. En av de etiska frågorna är forskarens roll, det vill säga hur forskaren kan undvika att identifiera sig för mycket med sina informanter för att undvika att förlora sitt kritiska perspektiv (Kvale 1997: 113). Ytterligare hävdar Repstad (1997) att det blir bättre att forskaren inte får bli ”så ytlig att man förefaller vara oseriös.” (Repstad 1997: 73)

Innan jag påbörjade intervjuerna var jag medveten om de ovan nämnda aspekter, eftersom jag är en invandrarkvinna och risken finns därför att jag förlorar mitt kritiska perspektiv. Homovic (2008:17) hävdar i sin studie att för att undvika någon risk i detta sammanhang, är det viktigt att forskaren visar sitt intresse och sin empati men samtidigt måste hålla en viss distans till informanterna och hålla sig till intervjufrågorna. Jag har följt vad som Homovic (2008) har rekommenderat. Jag har försökt förstå mina informanter och visat min empati, men ändå har jag försökt stå neutral i förhållande till dem. Särskilt angeläget är att jag som invandrare och iranier undviker att dels ta invandrarnas och iranska kvinnors parti, trots att vi kommer från samma land.

6. Resultat

För att få en bättre förståelse för de invandrarkvinnor som deltar i undersökningen är det viktigt att se vilka kvinnorna är och vilka klasstillhörigheter, tidigare utbildningar och arbetsbakgrunder de har. Det måste finnas en del faktorer och personerna i fråga måste dessutom ha en del egenskaper, drivkrafter och förutsättningar samt svårigheter och hinder som leder till utbildningsvalet. I detta kapitel presenteras de viktigaste empiriska resultaten och de viktigaste teman som växt fram ur den analys av intervjuerna som gjorts.

I studien ingår nio invandrarkvinnor som kommer från olika länder och det finns en stor spridning på hur länge de har varit i Sverige. Två av informanterna har gift sig med svenska män, fem av informanterna har gift sig med män som har utländsk bakgrund och är svenska medborgare. På detta sätt kan sägas att sju av informanter har invandrat till Sverige i form av ”giftmålsmigration”. Två av informanterna kom till Sverige som flyktingar.

6.1. Familjebakgrund

Vissa av informanterna kommer från arbetarklass och deras föräldrar är yrkesutbildade utan högskoleutbildning, medan vissa av informanterna kommer från medelklass med bättre uppväxtmiljö.

Lisa som var tandtekniker i Colombia hävdar att:

Trots att mina föräldrar jobbar som tandtekniker, har de inga utbildningar, men de är experter i sitt område. Jag fick en kort tandteknikutbildning i Spanien.

När det gäller föräldrarnas utbildning påstår Anna som var danslärare i Polen att:

Min mamma jobbar i hemtjänsten. Hon jobbar med äldre kvinnor som har demens. Min pappa är pensionär nu, men han jobbade som handledare på skolan. Mina föräldrar har inga högre utbildningar men i deras yrke krävs kvalifikationer och kunskap. Min mamma gick på en kort kurs innan hon började jobba i hemtjänsten.

Shima som studerade juridik i Iran påstår att:

Min mamma har gymnasieutbildning och hon är hemmafru. Min pappa har gymnasieutbildning och är pensionär nu. Han var bibliotekarie med lång arbetserfarenhet. Han gick då och då på korta kurser för att förbättra sitt arbete.

Hakimeh från Kurdistan har analfabeta föräldrar. Hon har gymnasieutbildning från hemlandet. Hon är glad att det finns en möjlighet att kunna studera och skaffa sig en utbildning här i Sverige.

6.2. Tidigare utbildning och arbetsbakgrund

En fråga som ställdes till informanterna var om deras tidigare utbildning och arbetsbakgrund. Två av informanterna hade högskoleutbildning från hemlandet, dansläraren som studerade fysisk kultur på universitet i Polen och juristen som studerade juristprogrammet i Iran. Lisa som kom från Colombia fick en kort tandtekniksbildning i Spanien.

Informanterna har olika arbetsbakgrund. Lisa jobbade som tandtekniker i Colombia, Helen var hamnarbetare i Filipinerna, Nasrin var skräddare i Iran, Shima jobbade som bibliotekarie i Iran, Satsha och Maria var frisörer i Thailand och Anna var danslärare i Polen. Två av informanterna, Hakimeh från Kurdistan och Simin från Iran hade inga jobb i hemlandet.

Satsha som var frisör i Thailand säger:

Jag har gymnasieutbildning. Jag har ingen högskoleutbildning från hemlandet. Jag jobbade som frisör i Thailand, trots att jag inte hade betyg. Man kan göra vissa yrken i mitt hemland utan betyg.

Nasrin hävdar att:

Jag jobbade som frisör och skräddare i Iran, men mest jobbade jag som skräddare. När jag kom till Sverige jobbade jag som skräddare, men det var ett svårt jobb. Jag hade problem i ryggen och kunde inte fortsätta jobba.

Shima studerade juridik i Iran. Hon beskriver sin arbetsbakgrund på följande sätt:

Trots att jag hade högutbildning som jurist, kunde jag inte hitta ett jobb som motsvarade min utbildning i Iran. Jag hamnade på ett annat område. Jag jobbade som bibliotekarie i Iran, för ungefär ett år.

Anna som var danslärare säger:

Jag studerade fysisk kultur på universitet och jag jobbade som danslärare i Polen. Jag jobbade mest med barn och ungdomar vilket var jätteroligt.

Lisa har en kort tandtekniksbildning från Spanien. Hon jobbade som tandtekniker i Colombia:

Jag jobbade på laboratorium i mitt hemland. Jag har både jobberfarenheter och kvalifikationer.

En annan fråga som ställdes till respondenterna var om de hade kompletterat sina tidigare utbildningar innan de började studera Vård- och omsorgsutbildningen. Vissa informanterna hade haft ett arbete i hemlandet som inte krävde någon utbildning där, till exempel frisörer i

Thailand, men i Sverige måste de skaffa sig betyg för att kunna jobba som frisör. Två av informanterna hade inte utbildning och inte heller arbetserfarenheter. De hade arbetat inom hemmet i sitt hemland. Tre av intervjupersonerna hade utbildning från sitt hemland, juristen, dansläraren och tandteknikern.

Dansläraren säger:

Jag tycker att mitt jobb är jätteroligt, men jag vill inte jobba som danslärare här, på grund av mitt svenska språk. Det är svårt att jobba med barn och ungdomar, det krävs att prata flytande svenska, och jag vet att jag prata konstigt.

Lisa som var tandtekniker i Colombia hävdar att:

Jag ville arbeta som tandtekniker när jag kom till Sverige. Jag skickade mitt CV till många arbetsgivare men jag fick "nej" från alla. Jag vet inte varför kan jag inte hitta jobb som tandtekniker i Sverige, trots att jag har jobberfarenhet? Kanske beror det på mina begränsade kontakter. Jag fick en kort utbildning i Spanien. Jag vill inte komplettera min tidigare utbildning eftersom jag tycker att jag inte kan hitta jobb som tandtekniker här, även om att komplettera min utbildning. När jag fick "nej" från alla arbetsgivare, varför kompletterar jag min tidigare utbildning?

Shima påstår att det finns omfattande skillnader mellan svenska lagar och iranska lagar. När det gäller komplettering tidigare utbildning säger hon:

Jag studerade juridik i Iran och när jag kom till Sverige ville jag komplettera min utbildning. Men det är svårt eftersom varje land har sina lagar och regler och jag måste studera från början. Det är svårt för mig att studera på universitet här i Sverige och när jag blir färdig med utbildningen, vet jag inte kan jag få jobb som motsvarar min utbildning, och jag kommer att förlora 3 år!

Tidigare forskning (Rooth & Åslund 2006) visar att arbetsgivarna anser att komplettering av vissa utländska utbildningar är nödvändiga och denna komplettering kan i sin tur öka invandrarnas chans att få ett arbete som motsvarar deras kvalifikationer och meriter. Trots att komplettera tidigare utbildning är en viktig faktor för att kunna få jobb, har informanterna inga positiva synpunkter kring komplettering av sina tidigare utbildningar. De tycker att de inte kan hitta jobb som motsvarar deras kvalifikationer och meriter, även om de kompletterar sina tidigare utbildningar.

6.3. Språkkunskap

Åtta av informanter studerade SAS 1 och efter SAS 1 började de studera Vård- och omsorgsutbildningen. En av informanterna studerar SAS 1 parallellt och vård- och omsorgsutbildningen. När det gäller det svenska språket hävdar alla informanterna att språket är svårt. En del av informanterna hävdar att de kan klara sig, trots att språket är svårt, medan vissa menar att de kan klara sig till viss del. Lisa tycker att språket är svårt men menar att hon kan klara sig.

Nasrin studerar SAS 1 parallellt och Vård- och omsorgsutbildningen. Hon säger:

Jag tycker att jag inte kan klara undersköterskeutbildningen eftersom jag har varit frånvarande många lektioner. Jag måste samtidigt studera SAS 1 och jag tycker att både denna utbildning och SAS 1 är viktiga för mig, men SAS 1 kan hjälpa mig för att kunna förbättra mitt språk och kan lättare förstå Omvårdnadslitteratur.

Maria, Satsha och Anna tycker att språket är svårt och de använder lexikon hela tiden, vilket är jobbigt och tidskrävande.

Jag känner mig att språket är svårt och ibland känner jag mig som en ”dum” människa när jag jobbar i grupp med mina svenska klasskamrater. (Shima, Iran)

Äldre personer pratar svenska väldigt tydligt, men språket är svårt för mig och jag tycker att jag måste kämpa och träna mer. (Hakimeh, Kurdistan)

Låga språkkunskaper är en annan faktor som leder till att invandrarkvinnor hamnar i vård- och omsorgssektorn. Satsha säger:

När man jobbar med äldre människor kan man använda kroppsspråk. Det behövs inte bli ledsen eftersom människor förstår mig. Det behövs inte prata perfekt svenska.

6.4. Sociala relationer

Svaga språkkunskaper påverkar informanternas sociala relationer med svenskar. Informanterna hävdar att deras språkbrister leder till mindre kontakt med svenskar och mindre möjlighet att träna det svenska språket.

I början var det jättesvårt att kunna kommunicera med mina svenska klasskamrater. Vi, invandrare, pratar med brytning och det är svårt för svenskarna att förstå oss, och det är svårt för oss att förstå dem. Men nu känner jag mig bättre. Vi fikar tillsammans och jag har lärt mig mycket av dem. (Shima, Iran)

Jag tycker att skolan är viktig för människors sociala liv. Jag träffar mina släktingar och grannar som alla är invandrare, men när jag kommer till skolan kan jag umgås svenskar. Det är bra för att träna språket och för att lära sig den svenska kulturen. (Simin, Iran)

Jag kan inte prata svenska bra, men jag försöker kommunicera med mina klasskamrater. Jag kan ta kontakt med svenskarna bara på skolan. Alla mina kompisar är invandrare. Ibland tycker jag att det är därför jag inte kan lära mig språket. (Hakimeh, Kurdistan)

Satsha och Marias makar är svenskar. De två informanter hävdar att de måste prata svenska hemma, både med barnen och makar. Torts att de umgås med svenskar, pratar de inte mycket med svenskarna eftersom det är svårt för dem att förstå och bli förstådda. De kan inte hitta ord och det är svårt att uttrycka sig.

6.5. Diskriminering

Informanterna hävdar att de vågar prata om diskriminering, som är ett känsligt ämne, med mig eftersom jag är en invandrare, det vill säga en av ”dom”. Jag måste påpeka också att några av informanterna berättar om sina känsliga erfarenheter som är ”off the record” (Repstad 1997: 72) och på grund av konfidentialitet är det omöjligt att använda det de har sagt som citat.

Nasrin säger:

Det finns oskrivna regler i samhället som man måste följa. Det finns kategorisering- svenskar och invandrare - som bidrar till att invandrarna måste göra som svenskarna säger.

Några av informanterna påstår att de fick rekommendation från svenskar att välja Vård- och omsorgsutbildningen och de försöker att anpassa sig till svenskarnas förväntningar. Informanterna påpekar också att de måste avväga sina möjligheter och att det inte finns så många möjligheter att välja. Deras val är baserat på vad som finns i samhället och vad som förväntas av invandrare.

Satsha påpekar att:

När jag jobbar på äldreboende eller i hemtjänsten, känner jag mig tryggare, eftersom svenskarna inte frågar mig ”vad gör du här?” De förväntar sig att se invandrarkvinnor i vård- och omsorgssektorn och jag gör något som förväntas av mig.

Jag måste välja stanna hemma eller jobba på äldreboende. Jag valde den utbildning för att jag inte vill stanna hemma. Jag vill inte säga den utbildningen är det enda alternativet men jag måste säga att för mig är det enda alternativet. (Nasrin, Iran)

Jag känner inte direkt diskriminering, men jag tycker att när jag aldrig har kallats till intervju, trots att jag har erfarenheter och kvalifikation, det är en form av diskriminering, tror jag.

6.6. Motiv till utbildningsvalet

En mycket viktig fråga som ställdes till samtliga informanter gällde motiven till utbildningsvalet och frågan om vad som fick informanterna att söka till vård- och omsorgsutbildningen.

Satsha jobbade på äldreboende i Thailand och hade erfarenhet att ta hand om gamla människor. Hakimeh hade erfarenheter att ta hand om sina gamla anhöriga i Kurdistan. hon tycker också att vård och omsorg är traditionellt kvinnligt i hemlandet:

Jag ska göra vad som jag gör varje dag hemma, det är inte svårt för mig.

Shima säger:

Jag gillar undersköterskeutbildningen eftersom jag gillar naturkunskap, kroppen, medicin, Sveriges vård och omsorg och det svenska samhället. Det är väldigt intressant att studera den utbildning och det finns möjlighet att lättare hitta jobb i framtiden. Jag vill skaffa erfarenheter och sedan ska jag studera vidare till sjuksköterska eller apotekare. (Shima, Iran)

Annas säger:

Min mamma jobbar i hemtjänsten i Polen och jag tycker att det kan vara roligt att ta hand om andra personer. Jag trivs mycket med den utbildningen och det är det bästa som jag har gjort. Utbildningen ger möjlighet att plugga medicin och att man kan hjälpa sig själv, sina barn och sin familj.

Nasrin berättar:

Jag tog hand om min mamma i Iran och när jag kom till Sverige hade jag träffat många äldre personer. Jag är van vid att sköta äldre människor. Traditionellt är vård och omsorg kvinnligt i mitt hemland. Kvinnor tar hand om barn, äldre och de tar hand om allt i hemmet.

Lisa som var tandtekniker i Colombia säger:

Jag jobbade med människor i mitt hemland. Jag väljer Vård- och omsorgsutbildningen eftersom jag tycker mycket om att jobba med människor, det är ungefär samma linje det vill säga att jobba med människor.

Invandrarkvinnor som deltar i undersökningen känner sig motiverade att välja Vård- och omsorgsutbildningen. De hävdar att den utbildningen kan vara nyttig inte bara för att hjälpa

andra människor, utan också för sig själva och sina familjer. Åtta informanter påstår att de är positiva inför möjligheten att hitta jobb i framtiden.

Från första praktiken fick jag erbjudande som timanställd. Så är framtiden jätteljus för mig, kan jag säga. (Anna, Polen)

På sommaren ska jag jobba på den äldreboenden som jag praktiserade i hösten.(Satsha, Thailand)

En av informanterna känner sig osäker på att kunna hitta jobb eftersom hon tycker att arbetsgivarna väljer svenskar före invandrare på grund av språket.

Jag gillar den utbildning eftersom jag gillar kunskap. Jag tycker att utbildningen också kan vara hjälpsam för mitt privata liv. Det finns många svenskar som studerar Vård- och omsorgsutbildningen och jag tycker att arbetsgivarna väljer svenskarna på grund av språket. De väljer inte invandrare som har språkbrister. (Nasrin, Iran)

När det gäller brist på det svenska språket hävdar Shima att:

Jag oroar mig inte för mitt dåliga språk. Jag kan persiska och jag tycker det är ett bra poäng eftersom jag kan prata persiska med iranska vårdtagare. Jag tycker jag kan hitta jobb i framtiden, men jag vill jobba som undersköterska bara för 10 eller 12 år. Sedan vill jag fortsätta studera till apotekare.

6.7. Sammanfattning

Motiven till utbildningsvalet är en viktig fråga i studien. Svaren på frågan varierade och kan delas upp i två kategorier; de personliga och de strukturella. Personliga faktorer handlar om att ta hand om andra människor och att kunna studera vidare, arbetslivserfarenhet inom en liknande linje, låg språkkunskap, eget intresse, utbildningsbakgrund, normer och vanor. Strukturella faktorer innebär avsaknad av ett passande arbete, diskriminering på arbetamarknaden, kategoriseringen av svenskar och invandrare, fördomar om och stereotyper av invandrare. Den viktigaste strukturella faktorn är att vård- och omsorgssektorn är en bristsektor, vilket leder till att informanterna är säkra på att de kan hitta jobb inom den här sektorn.

Informanterna väljer en utbildning som gör det lättare att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Deras val påverkas av de strukturella och personliga faktorerna, vad som finns i samhället och vad som förväntas av dem. Möjligheten till förvärvsarbete leder till att de känner sig motiverade att välja Vård- och omsorgsutbildningen, vilket i sin tur kan leda till vissa positiva framtidstankar hos informanterna.

7. Analys

7.1. Familjebakgrund

En av uppsatsens frågor var huruvida familjebakgrund påverkar informanternas val av Vård- och omsorgsutbildningen. Denna fråga kan vara nyttig för att upptäcka informanternas klasstillhörigheter, som i sin tur kan bidra till att undersöka deras tillgångar till ekonomiskt, kulturellt, socialt och symboliskt kapital, samt deras habitus. Utbildning och klasstillhörighet är betydelsefulla faktorer i barnens utbildningskarriärer (Jonsson 1992). Med andra ord, en bra bakgrund kan vara en resurs för invandrarkvinnors position i såväl samhället som arbetslivet.

En viktig faktor som påverkar människor preferenser och val, smak och livsstil är klasshabitus (Bourdieu 1984). Klass påverkar såväl utbildningsval som yrkesval. Människors habitus stämmer överens med deras klasstillhörigheter och familjebakgrunder, vilket i sin tur bidrar till utbildningsval och yrkesval (Bourdieu 1993). Skeggs (2006) påstår att de som har relativt lågt kulturellt kapital och låg utbildningsnivå söker sig till vårdnadskurserna.

Studien visar dels att högutbildade invandrarkvinnor som inte får jobb inom sitt område och också lågutbildade invandrarkvinnor via Vård- och omsorgsutbildningen faktiskt kan ha möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. De lågutbildade informanterna kommer från arbetarklass, vilket visar att deras klasstillhörigheter påverkar deras val av Vård- och omsorgsutbildningen. Skeggs och Bourdieus resonemang om klass och familjebakgrund och dessa effekter för människors val och preferenser, kan stämma överens med de lågutbildade informanterna eftersom de lågutbildade informanterna är resurssvaga. Studien visar också att högutbildade invandrarkvinnor, som är resursstarka och kommer från medelklass, väljer Vård- och omsorgsutbildningen.

Resonemanget kan väcka de frågorna;

- Varför hamnar invandrarkvinnor från såväl arbetarklass som medelklass i vård- och omsorgssektorn?
- Vilken roll spelar invandring för informanternas utbildningsval?
- Har invandring samma effekt för de två grupperna, det vill säga hög- och lågutbildade invandrarkvinnor?

7.2. Invandring och klassresa

Abbasina (2003) hävdar att invandring för invandrarkvinnor får två olika konsekvenser. För de kvinnorna som var hemmafruar i hemlandet är invandring en klassresa uppåt. De kvinnorna kan börja, för första gången i sina liv, att arbeta utanför hemmet efter invandring till Sverige. I Sverige har de möjligheten att utbilda sig och att få en meningsfull sysselsättning och att tjäna egna pengar. De får möjligheter att uppnå en klassposition som dem saknat i hemlandet (Abbasian 2003: 84).

Det är oftast personer som tillhör till lägre klassposition, med en begränsad tillgång till det ekonomiska, sociala och kulturella kapitalet. (Abbasian 2003: 84)

För de invandrarkvinnorna med bättre familjebakgrund är invandring en klassresa nedåt (Abbasian 2003).

Det är oftast högutbildade personer, men i ett nytt land måste de kämpa för att få en tillfredsställande position igen. De hamnar plötsligt längst ner i hierarkin i det nya landet och de måste börja från början för att återfå den position som de hade i hemlandet före invandringen (Abbasian 2003: 84).

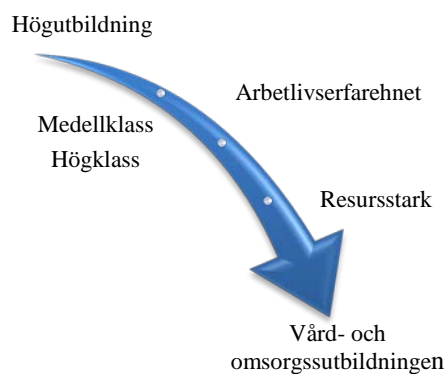
För att återfå sin gamla position och rör sig uppåt i samhället använder de sig av olika strategier. Ett sätt är att utbilda sig och att skaffa sig ett arbete (Abbasian 2003: 84).

Vård- och omsorg är en brist sektor och det finns den möjligheten att informanterna får jobb inom denna sektor, särskilt i äldreomsorg. De viktigaste faktorerna som förklarar valet av Vård- och omsorgsutbildningen är att det finns jobb i vård- och omsorgssektorn, vilket i sin tur kan ge informanterna möjligheten att förvärvsarbeta.

Hakimeh som inte hade jobberfarenheter och hade arbetat inom hemmet i sitt hemland hävdar att; ”det ska vara mitt första jobb och jag är glad att kunna jobba”. Informanterna med arbetarklass bakgrund hade inte en möjlighet att skaffa sig en utbildning i hemlandet. De kan utbilda sig, skaffa sig ett arbete och bli delaktiga i arbetslivet efter invandring till Sverige. Invandring för en del av informanter är därmed en klassresa uppåt. Nasrin och Simin från Iran, de två frisörerna från Thailand, Helen som var hamnarbetare i Filipinerna och Hakimeh från Kurdistan har den möjligheten att utbilda sig och att skaffa sig ett arbete i Sverige. Vård- och omsorgsutbildningen kan ge de informanterna en möjlighet att få ett arbete, att tjäna egna pengar och att uppnå en klassposition som de inte hade i hemlandet.

Anna och Shima som hade högskoleutbildning från hemlandet beskrev att de valde Vård- och omsorgsutbildningen för att det fanns en möjlighet att studera vidare och att göra karriär med hjälp av den här utbildningen. De högutbildade informanterna som plötsligt hamnar längst ner i hierarkin i det nya landet försöker återfå den positionen som de hade i hemlandet före invandringen. De väljer Vård- och omsorgsutbildningen för att få ett arbete, att studera vidare och att åter försöka skaffa sig den förlorade positionen som de hade i hemlandet.

Klassresa nedåt

Klassresa uppåt

De högutbildade informanterna vill använda Vård- och omsorgsutbildningen som en "bana" för att kunna uppnå den klasspositionen som de har förlorat i och med invandring, medan de lågutbildade informanterna använder sig av Vård- och omsorgsutbildningen för att hitta en ny och bättre klassposition än vad de hade i hemlandet. Vård- och omsorgsutbildningen kan hjälpa de två grupperna, det vill säga de högutbildade informanterna som har en klassresa nedåt och de lågutbildade informanterna som har en klassresa uppåt, för att hitta "sin plats" i såväl det svenska samhället som det svenska arbetslivet.

Skillnaden mellan de två grupperna är att högutbildade informanter använder Vård- och omsorgsutbildningen för att kunna studera vidare och att återfå den positionen som de hade i hemlandet, medan Vård- och omsorgsutbildningen kan ge lågutbildade informanter en

klassposition i det svenska samhället som de saknat i hemlandet. De har ingen plan att studera vidare och de kommer att stanna inom omsorgen.

7.3. Tidigare utbildning och arbetsbakgrund

En fråga som ställdes till respondenterna var om deras tidigare utbildning och arbetsbakgrund. Två av informanterna hade högskoleutbildning från hemlandet, dansläraren som studerade fysisk kultur på universitet i Polen och juristen som studerade juristprogrammet i Iran. Lisa som kom från Colombia fick en kort tandteknikutbildning i Spanien. Informanterna har olika arbetsbakgrund. Lisa jobbade som tandtekniker i Colombia, Helen var hamnarbetare i Filipinerna, Nasrin var skraddare i Iran, Shima jobbade som bibliotekarie i Iran, Satsha och Maria var frisörer i Thailand och Anna var danslärare i Polen. Två av informanterna, Hakimeh från Kurdistan och Simin från Iran, hade inga jobb i hemlandet.

Vissa av informanternas låga utbildningar visar att deras tillgångar till det kulturella kapitalet är lågt, vilket i sin tur leder till att de informanterna väljer Vård- och omsorgsutbildningen. Vissa av informanterna väljer Vård- och omsorgsutbildningen, trots att de har högutbildning från hemlandet, dansläraren, juristern och tandteknikern.

Bourdieu (Skeggs 2006) framhäver att utbildning är den effektivaste indikatorn vad gäller det kulturella kapitalet. För att kulturellt kapital skall omvandlas till symboliskt kapital och ges någon makt, behövs det att kapitalet ges legitimitet. Om ens kulturella kapital inte ges legitimitet och kan det inte omvandlas till symboliskt kapital, uppkommer ojämlikheter (Skeggs 2006: 24). Invandring kan vara ett sätt att blockera omvandlingen av det kulturella kapitalet till det symboliska kapitalet. Invandring leder till att informanternas tidigare utbildningar, det kulturella kapitalet, inte kan omvandlas till symboliskt kapital och därmed inte kan räknas som en resurs för informanterna.

De två frisörer som kom från Thailand kan inte använda sina kvalifikationer här i Sverige eftersom de inte hade något betyg. Tandteknikern som fick en kort tandteknikutbildning i Spanien kunde inte få ett arbete, trots att hon hade arbetslivserfarenheter och kvalifikationer. Juristern kan inte använda sin tidigare utbildning här, vilket visar att hennes utbildning, det kulturella kapitalet, inte kan omvandla till symboliskt kapital. Invandring för de informanterna innebär att blockera användningen av sina tidigare utbildningar, kunskaper, kvalifikationer och meriter.

Informanternas tidigare utbildningar kan inte omvandlas till symboliskt kapital i det nya landet, vilket leder till att både hög- och lågutbildade invandrarkvinnor vänder sig till Vård- och omsorgsutbildningen. Informanternas tidigare utbildningar räknas som ett kulturellt kapital i sina respektive land, men i Sverige har de inte den möjligheten att omvandla det kulturella kapitalet till symboliskt kapital.

7.4. Sociala relationer

En viktig faktor som skapar problem för invandrare såväl högutbildade som lågutbildade är det som Bourdieu (Skeggs 2006) kallar det sociala kapitalet. Många av invandrare har mycket liten eller ingen möjlighet alls att skapa sig de nätverk av kontakter som krävs för att nå sina mål och att kunna komma in på den svenska arbetsmarknaden. Informanterna påstår att deras kontakt med svenskar är väldigt begränsade och vissa av dem har kontakt med svenskarna bara i skolan. Informanterna har begränsade kontakter med svenskar och de kommer oftast i kontakt med andra invandrargrupper, till exempel släktingar och grannar.

Svaga språkkunskaper och begränsade relationer med svenskar bidrar till isolering hos invandrare, vilket i sin tur påverkar invandrarnas sociala kapital (Skeggs 2006) som motsvarar deras sociala nätverk och resurser. Ett annat problem som leder till mindre kontakt med svenskarna är informanternas svaga språkkunskaper, som ska diskuteras i nästa avsnitt.

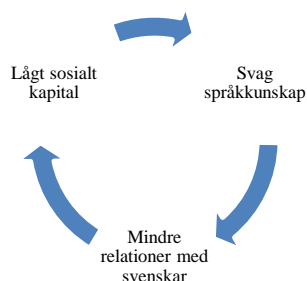
7.5. Språkkunskap

Språk är en nyckel till alla dörrar. Rooth och Åslund (2006) visar att förutom en investering i utbildning kan goda språkkunskaper ha stor betydelse för invandrarnas framgång på den svenska arbetsmarknaden. Språk är en viktig faktor som påverkar invandrarnas sociala relationer och kontakter, det vill säga det sociala kapitalet (Skeggs 2006).

Linell (1989: 45) hävdar också att invandrare är en grupp av människor som är ”språkligt handikappade.” Invandrarnas svaga språkkunskaper kan få negativa konsekvenser i deras relationer och kontakter med svenskar, vilket kan bidra till isolering och ensamhet hos invandrare och därmed mindre möjligheter att skapa sig en position i det samhället de lever i.

Informanterna hävdar att de har begränsade kontakter med svenskar. Begränsade kontakter med svenskar leder till att informanterna inte har den möjligheten att träna språket. Svaga språkkunskaper leder till ytterligare isolering hos informanterna, vilket i sin tur minskar deras sociala relationer och det sociala kapitalet.

Låga språkkunskaper och begränsade relationer med svenskar kan vara liksom en ond cirkel, det vill säga att svaga språkkunskaper leder till mindre relationer med svenskar och begränsade relationer med svenskar bidrar till lågt socialt kapital, vilket i sin tur leder till ytterligare språkbrister hos informanterna.

7.6. Diskriminering

Fördomar om och stereotyper av invandrarkvinnor exempelvis att invandrarkvinnor är lågutbildade och hemmafruar (Abbasian 2003: 13-14) och kategoriseringen av ”svenskar” och ”invandrare” har bidragit till att arbetssökande sorteras efter sina namn. Rooth och Åslunds (2006) studie visar att ett utländskt namn uppfattas som någon med bristande kunskaper och därmed kallas han eller hon inte till intervju. Invandrarkvinnor känner att de har en svårare situation i samhället jämfört med den infödda befolkningen (Homovic 2008). De känner sig mindre diskriminerade i vård och omsorgssektorn på grund av att de väljer vad som de förväntas välja, vilket i sin tur kan bidra till att de lättare kan uppnå sina mål (Danielsson 2008; Rooth & Åslund 2006; Hedenmo & Anvarzadeh 2000; Knock & Hertzberg 2006).

Lisa som var tandtekniker i Colombia sa att hon skickade sitt CV till många arbetsgivare men hon fick ”nej” från alla. Hon har aldrig kallats till intervjun. Vissa av informanterna påpekar också att de är medvetna om diskriminering på arbetsmarknaden och de väljer Vård- och omsorgsutbildningen eftersom invandrarkvinnor känner sig mindre diskriminerade inom vård- och omsorgssektorn. Informanterna väljer den här utbildningen för att öka sina chanser att få ett arbete på den svenska arbetsmarknaden och på grund av att de sällan behöver kämpa mot hinder och diskriminering på arbetsmarknaden. En av informanterna påpekar att det finns ”oskrivna regler” i samhället som leder till att invandrare gör vad svenskarna säger och informanterna gör vad som förväntas av dem. Förutom oskrivna regler och förväntningar på invandrarkvinnor är kategoriseringen av svenskar och invandrare i såväl samhället som arbetslivet en annan orsak till val av Vård- och omsorgsutbildningen.

Vissa informanter framhäver att de känner några utbildade invandrarkvinnor, som skaffat sig en svensk utbildning, som inte kan hitta ett jobb som motsvarar deras kvalifikationer och meriter. En annan effekt av diskriminering är att personer som förväntar sig att bli diskriminerade bestämmer sig för att inte investera i utbildning, på grund av att de inte tror på att det ska löna sig (Rooth & Åslund 2006). Trots att tidigare forskning (Rooth & Åslund 2006: 128-130) visar att utbildning kan spela viktig roll när det gäller invandrarnas position på den svenska arbetsmarknaden vill informanterna inte riskera att investera i andra utbildningar och på högskolan.

Informanterna förväntar sig att bli diskriminerade på den svenska arbetsmarknaden och detta leder till att de investerar i Vård- och omsorgsutbildningen som kan ge de mer möjligheter att uppnå sina mål på den svenska arbetsmarknaden. Tidigare forskning (Rooth & Åslund 2006) visar att invandrare, med en svensk utbildning, kan öka sina chanser till sysselsättning, men diskriminering på arbetsmarknaden och arbetsgivarnas inställning, som tycker att svenska namn symboler för en högre arbetsförmåga, bidrar till vissa fördomar om arbetslivet hos informanterna. Informanternas fördomar stämmer i hög grad överens med vad som händer där ute i samhället och i arbetslivet.

7.7. Motiv till utbildningsvalet

Bourdieu (2008) studerar hur utbildningssystem kan påverka människors självbild. Den bilden kan innebära deras värderingar och föreställningar om sig själva, deras bilder av sin och andras kompetens, deras framtidsförväntningar och deras habitus. Som tidigare har nämnts kan informanternas motiv till utbildningsvalet delas upp i två kategorier; de personliga och de strukturella. De personliga faktorerna innebär lågspråkkunskap, eget intresse, normer och vanor, arbetslivserfarenhet inom en liknande linje, att ta hand om andra och att studera vidare. De personliga faktorerna kan handla om informanternas självbild och deras värderingar om sig själva.

Strukturella faktorer innebär avsaknad av ett passande arbete, diskriminering på arbetsmarknaden, kategoriseringen av svenskar och invandrare, fördomar om och stereotyper av invandrare. En annan viktig faktor är att vård- och omsorgssektorn är en brist sektor, vilket leder till att informanterna lättare kan hitta jobb inom den här sektorn. Informanterna ser det samhället de lever i genom sina värderingar och tankar, genom habitus (Bourdieu 1995; 1993). Informanterna ser samhället och den svenska arbetsmarknaden genom sina habitus och de strukturella faktorerna handlar om informanternas bild av det samhället de lever i.

Informanterna väljer Vård- och omsorgsutbildningen för att arbeta med människor, för att öka sina chanser för att få ett arbete, för att studera vidare och för att göra någonting som passar deras svagheter och styrkor. När det gäller deras motiv till utbildningsvalet svarar informanterna att det är deras egna val, men de också hävdar att; ”det passar mig”, ”det är det enda alternativet” och ”mitt dåliga språk” vilket kan tolkas att utbildningsvalet inte är helt ”frivilligt”. Skeggs (2006) påpekar att de kvinnorna som väljer omvårdnad har begränsat tillträde till vissa kapital liksom utbildning och den primära arbetsmarknaden och det är inte särskilt mycket annat för dem att göra än att fortsätta på en sådan utbildning.

Informanterna säger att de vill ta hand om andra och att jobba med människor, Skeggs (2006) kallar detta för ”det omvårdande jaget”; att ta hand om, att bry sig om andra människor. Informanterna känner att de befinner sig på ”rätt plats” inte bara för att de kan lära sig mycket och kan sköta sina familjer på ett bättre sätt, utan också för att vård och omsorg är ett ”kvinnligt arbete”. Informanter påstår att omsorgsarbete är något som kvinnor gör varje dag hemma. Informanterna hävdar också att de är vana vid sådant arbete eftersom de är kvinnor och omsorg, ta hand om gamla, sjuka och barn är kvinnligt. Omsorgssektorn är en kvinnlig sektor (Bourdieu 1999) och att jobba inom en kvinnlig sektor passar informanternas normer och vanor. Normer och vanor kan vara en annan orsak till informanternas utbildningsval, vilket leder till en känsla av ”rätt man på rätt plats”.

7.8. Sammanfattning

Högutbildade informanterna hade i sitt hemland ett stort mått av symboliskt, kulturellt och socialt kapital. Deras tillgångar och resurser, det vill säga deras utbildningar och sociala relationer, har sett som kapital i deras hemland, men invandring bidragit till att deras kapital tillskrivs inget värde i det nya landet och på den nya arbetsmarknaden.

De lågutbildade informanterna hade inte kulturellt kapital i hemlandet, det vill säga utbildning, men de hade sociala relationer. Det sociala kapitalet omvandlades till symboliskt kapital och blev en resurs för informanterna i deras hemland. Invandring leder till att de förlorar deras tidigare sociala relationer, dessutom kan svaga språkkunskaper bidra till ytterligare isolering och ensamhet hos informanterna. Resonemanget visar att informanternas tidigare sociala och kulturella kapital inte kan omvandlas till en resurs i det nya landet.

Å ena sidan känner invandrare sig missgynnade och diskriminerade på grund av sina svaga språkkunskaper, uttal och brytning, å andra sidan kan fördomar om invandrare och

kategoriseringen av svenskar och invandrare leda till ytterligare diskriminering och isolering hos invandrare och mindre socialt kapital.

I brist på tillgång till olika kapital- ekonomiskt, kulturellt, socialt och symboliskt- i kombination med den manliga respektive kvinnliga arbetsmarknaden gör informanterna en realistisk bedömning av sig själva och vad som är tillgängligt för dem. Informanterna väljer Vård- och omsorgsutbildningen, en utbildning som kan räknas som ett kulturellt kapital och kan omvandlas till ett symbolisk kapital och därmed en resurs, som bidrar till att informanterna kan öka sina chanser att komma in på den svenska arbetsmarknaden.

8. Slutdiskussion

- **Hur motiverar de intervjuade kvinnorna sina val?**

Motiven till utbildningsvalet är en viktig fråga i studien och delas upp i två kategorier; de personliga och de strukturella. Personliga faktorer handlar om att ta hand om andra människor, att ha arbetslivserfarenheter inom en liknande linje, låg språkkunskap, eget intresse, att kunna studera vidare, utbildningsbakgrund, normer och vanor.

Strukturella faktorer innebär avsaknad av ett passande arbete, diskriminering på arbetamarknaden, den tudelade arbetsmarknaden, kategoriseringen av svenskar och invandrare, fördomar om och stereotyper av invandrare och graden av arbetslösheten bland invandrare. Den viktigaste strukturella faktorn är att vård- och omsorgssektorn är en bristsektor, vilket leder till att informanterna är säkra på att de kan hitta jobb inom den här sektorn.

- **Vilken roll spelar klasstillhörighet, utbildnings- och arbetsbakgrund för motiv och utbildningsval?**

En viktig faktor som påverkar människors preferenser och val, smak och livsstil är klasshabitus. Människors habitus stämmer överens med deras klasstillhörigheter och familjebakgrunder, vilket i sin tur bidrar till utbildningsval och yrkesval. När det gäller invandrarnas utbildningsval och yrkesval har förutom klasstillhörighet, habitus och tidigare utbildning, invandringens konsekvenser viktiga roller.

Studien visar att både hög- och lågutbildade invandrarkvinnor studerar Vård- och omsorgsutbildningen. Informanternas klasstillhörigt- arbetarklass och medelklass- och deras olika arbetsbakgrund- frisör, skrädare, tandtekniker, danslärare, bibliotekarie- kan visa att klasstillhörighet, utbildnings- och arbetsbakgrund inte spelar särskilda roller för informanternas val av vård- och omsorgsutbildningen.

- **Vad innebär invandring för utbildningsval?**

Invandring betyder en klassresa. För vissa informanterna som inte har hög utbildning från hemlandet och kommer från arbetarklass är invandring en klassresa uppåt. För de högutbildade informanterna som kommer från medelklass eller högre klass innebär

invandring en klassresa nedåt. De två grupperna hamnar i vård- och omsorgssektorn oavsett deras klasstillhörigheter, tidigare utbildningar och arbetslivserfarenheter.

Resonemanget visar att invandringens konsekvenser spelar viktigare roll än klasstillhörighet, utbildnings- och arbetsbakgrund. Informanternas utbildningsval påverkas av deras möjligheter, styrkor, svagheter och hinder. Dessutom försöker de göra vad som förväntas av dem, vilket i sin tur kan leda till mindre diskriminering på arbetsmarknaden och mer chans att uppnå sina mål. Invandrarnas brister och hinder, svagheter och problem spelar viktigare roll än deras klass- och utbildningsbakgrund när det gäller utbildningsval.

9. Förslag på vidare studier

En av informanterna i studien påpekar att hennes språk – persiska – kan vara en fördel för att kunna jobba inom vård- och omsorgssektorn eftersom persiska patienter kan känna sig tryggare och kan prata persiska med henne. Det skulle också vara intressant att intervjua arbetsgivarna om hur de ser på sina utländska medarbetare inom vård- och omsorgssektorn och hur de uppfattar invandrarnas grad av professionalitet i sitt arbete. Studien fokuserar på vad invandrarna upplever och säger, det är dags att lyssna på arbetsgivarna.

Studien visar att både hög- och lågutbildade invandrarkvinnor väljer Vård- och omsorgsutbildningen. Skillnader mellan de två grupper är att högutbildade invandrarkvinnor använder Vård- och omsorgsutbildningen för att studera vidare, medan lågutbildade invandrarkvinnor kommer att stanna inom omsorgen. En intressant studie är att ta reda på vilka invandrade undersköterskor som studerar vidare och vill göra karriär och vilken roll spelar deras tidigare utbildning och klasstillhörighet i detta sammanhang. I denna studie kan förslagsvis Bourdieus klassteori och en passande motivationsteori användas.

10.Referensförteckning

Abbasian, Said (2003) *Integration på egen hand. En studie av invandrade kvinnoföretagare i Sverige*, Uppsala: Dep. of Social and Economic Geography, Univ.

Bourdieu, Pierre (1984) *Distinction: A social Critique of the Judgment of Taste*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Bourdieu, Pierre (1993) *Kultursociologiska texter*, Stockholm: Symposion.

Bourdieu, Pierre (1995) *Praktiskt förnuft*, Göteborg: Daidalos.

Bourdieu, Pierre (1999) *Den manliga dominansen*, Göteborg: Daidalos.

Bourdieu, Pierre (2008) *Reproduktionen*, Lund: Arkiv förlag.

Bryman, Alan (1997) *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*, Lund: Studentlitteratur.

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*, Malmö: Liber.

Danermark, Berth, Mats Ekström, Liselotte Jakobsen & Jan Ch Karlsson (2003) *Att förklara samhället*, Lund: Studentlitteratur.

Rooth, Dan-Olof (2008) "Har Lasse bättre chanser än Mohammed?", i: Anna Danielsson, *Bortsorterad? – om invandrare och arbetsmarknad*, s 53-64.

<http://www.forte.se/upload/dokument/publiktioner/pdf/Bortsorterad.pdf>

(Hämtad 2013-09-22 19:29)

Darvishpour, Mehrdad (2004) *Invandrarkvinnor som byter mönster – Hur maktförskjutningen inom iranska familjer i Sverige påverkar relationen*, Malmö: Liber AB.

Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson & Lena Wängnerud (2004) *Metodpraktiken- Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Gillberg, Gunnar (2010) *Individualiseringens villkor. Unga vuxnas föreställningar om arbete och självförverkligande*, Institutionen för arbetsvetenskap, Göteborg: Göteborgs universitet.

Göteborgs Stad (2014) *Vuxenutbildningen 1. Vård och omsorg (kurspaket)*.

<https://goteborg.alvis.gotit.se/Student/kurskatalog.aspx>

(Hämtad 2014-04-23 14:35)

Hartman, Jan (2001) *Grundad teori. Teorigenerering på empirisk grund*, Lund: Studentlitteratur.

Hedenmo, Martin & Atosa Anvarzadeh (2000) *Att invandra på arbetsmarknaden. Sysselsättningspolitik för en hållbar integration*, Stockholm: LO.

Homovic, Dezenana (2008) *Invandrarkvinnors situation i det svenska arbetslivet*, C-uppsats, Högskolan i Halmstad, Sektionen för Hälsa och Samhälle (HOS), Halmstad: Högskolan.

Johannessen, Asbjørn & Per Arne Tufte (2003) *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, Malmö: Liber.

Jakobsen, Liselotte & Jan Ch Karlsson (1993) *Arbete och kärlek. En utveckling av livsformsanalys*, Lund: Studentlitteratur.

Jonsson, Janne (1992) "Social snedrekrytering vid olika stadier i utbildningssystem. Trender och orsaker", i: Rune Åberg (red.), *Social bakgrund. Utbildning. Livschanser*, Eslöv: Carlsson bokförlag, s 47-69.

Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur.

Layder, Derek (2005) *Social Practice: Linking Theory and Social Research*, London: Sage Publications.

Lindberg, Ann-Christin (2013) *Vilka faktorer påverkar vuxna andraspråkslever att välja Vård- och omsorgsutbildningen? Fri eller ofri?* C-uppsats, Institutionen för Pedagogik och didaktik, Stockholm: Stockholms universitet.

Linell, Per (1982) *Människans språk: en orientering om språk, tänkande och kommunikation*, Lund: Liber Förlag.

Mölndals stad (20014) *Vård- och omsorgsprogrammet*.

<http://www.molndal.se/medborgare/utbildningochbarnomsorg/gymnasium/krokslattsgymnasiet/vardochomsorgsprogrammet.4.7038fa5e13733ed5fef8000866.html>

(Hämtad 2014-04-23 14:14)

Patel, Runa & Bo Davidson (2003) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Lund: Studentlitteratur.

Repstad, Pål (1997) *Närhet och distans*, Studentlitteratur: Lund.

Rooth, Dan- Olof & Olof Åslund (2006) *Utbildning och kunskaper i svenska- Framgångsfaktorer för invandrade?* Stockholm: SNS Förlag.

SFS 2010:800 *Skollagen. kap 20, 2 §.*

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/?bet=2010:800#K20

(Hämtad 2014-04-24 14:54)

Skeggs, Beverley (2006) *Att bli respektabel*, Göteborg: Dailados.

Skolverket (2013) *Förordning om ändring i förordningen (SKOLFS 2009:2) om kursplan för svenskundervisning för invandrare.*

http://www.skolverket.se/regelverk/skolfs/skolfs?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolfs%2Fwpubext%2Ffs%2FRecord%3Fk%3D2413

(Hämtad 2014-04-04 12:17)

Skolverket (2013) *Vård- och omsorgsprogrammet.*

<http://www.skolverket.se/skolformer/gymnasieutbildning/gymnasieskola/program-och-utbildningar/nationella-program/2.7243>

(Hämtad 2014-04-23 14:18)

SOU 2006:40 *Utbildningens dilemma. Demokratiska ideal och andrafierande praxis*, Stockholm: Fritze.

Starrin Bengt & Barbro Renk (1996) "Den Kvalitativa intervjun", i: Per- Gunnar Svensson & Bengt Starrin (red.), *Kvalitativa studier i teori och praktik*, Studentlitteratur: Lund, s 52-78.

Trost, Jan (2010) *Kvalitativa intervjuer*, Lund: Studentlitteratur.

11. Bilagor

Bilaga 1

INFORMANTERNA

Colombia

Lisa är 37 och kom från Colombia för tre och ett halvt år sedan. Hon studerade SAS1 och sedan fortsätter hon med undersköterskeutbildningen. Hon har en son som är 2 år. Hon var tandtekniker i sitt hemland och studerade tandteknikutbildningen i Spanien. Hennes mamma och pappa är tandtekniker också men de inte gick på universitet och har inte hög utbildning. Hennes man är svensk och jobbar som inköpare och det är han som försörjer familjen.

Filipinerna

Helen är 34 och kom från Filipinerna till Sverige för 5 år sedan. Hon gifte sig med en svensk och kom på så sätt till Sverige. Hon har en dotter som är 1 år. Hon jobbade i hamnen i Filipinerna och har inte högskolutbildning. Hon studerade SAS 1 och efter SAS 1 började hon studera undersköterskeutbildningen. Hennes man jobbar på ett företag och han försörjer familjen. Hennes föräldrar är arbetslösa i hemlandet och hon känner ansvar för sina föräldrar. Hon har 13 syskon, några av dem har flyttat till USA och några av dem har stannat i hemlandet. En av hennes systrar studerar på universitet i USA, men de andra syskonen har inte högskoleutbildning.

Iran

Nasrin är 52 år och kom från Iran för 11 år sedan som flyktingar. Hon är gift men nu bor hon inte med sin man. Hon bor med sin son som är 27 år och det är sonen som försörjer familjen. Hon har gymnasieutbildning från sitt hemland men studerade inte på universitet. Hon jobbade som frisör och skräddare i Iran men mest jobbade hon som skräddare. Nu är hon arbetssökande i etablering på Arbetsförmedlingen. Hon studerar samtidigt SAS1 och undersköterskeutbildningen. Hennes bror har högskoleutbildning men hennes föräldrar har inte högskolutbildning.

Shima är 33 och kom från Iran för 4 år sedan. Hon har en son som är 4 år. Hon är gift men en iransk man som är svensk medborgare. Hennes man jobbar inom industribranschen och det är mannen som försörjer familjen. Hon studerade juridik i hemlandet och jobbade som bibliotekarie i Iran under ett år tid. Hennes mamma och pappa har inte högskoleutbildningar.

Hennes mamma är hemmafru och hennes pappa är pensionär, men innan det var han bibliotekarie.

Simin är 48 och kom till Sverige med sin man och sin son för 10 år sedan. Nu har hon en dotter också som är 6 år. Hennes man jobbar som kock och han försörjer familjen. Hon har gymnasieutbildning från sitt hemland. Hon har en bror som har gymnasieutbildning. Hennes mamma och pappa hade studerat till klass 6 i hemlandet.

Kurdistan

Hakimeh kommer från Kurdistan för 15 år sedan som flyktingar. Hon har fyra barn, tre döttrar och en son. Döttrarna är 19, 16 och respektive 14 och sonen är 9. Hon studerade till klass 9 i hemlandet. Hennes man jobbar som taxichaufför och försörjer familjen. Hennes föräldrar är analfabeter och hennes syskon studerade till klass 9 i hemlandet.

Polen

Anna kom från Polen för 7 år sedan. Hon är sammanboende och har två pojkar 11 och 2 år. Hon studerade fysisk kultur på universitet i hemlandet och var danslärare i Polen. Hennes man jobbar som elevassistent och basketdomare och det är han som försörjer familjen. Hennes mamma är polsk lärare men hon jobbar i hemtjänsten och jobbar med kvinnor som har demens och hennes pappa är pensionär nu. Han jobbade tidigare i skolan som handledare.

Thailand

Maria är 33 och kom från Thailand för 5 år sedan. Hon är gift med en svensk. Hon har två barn, en dotter som är 16 och en son som är 5. Hon studerade 6 år på skolan i hemlanden och sedan jobbade hon som frisör. Hennes man jobbar på kontor och det är han som försörjer familjen. Hennes pappa har en kort universitetsutbildning men mamman studerade till klass 6 i skolan.

Satsha gifte sig med en svensk och kom till Sverige för 8 år sedan. Hon jobbade som frisör i hemlandet men gick inte på universitet eller högskolan i Thailand. Hon har två söner. Sönerna är 11 respektive 5. Hennes man jobbar som lagerarbetare och det är han som försörjer familjen. Hennes föräldrar har inte högskoleutbildning.

Bilaga 2

INTERVJUGUIDE

1. Hur gammal är du?
2. Vilket land kommer du ifrån?
3. Hur länge har du varit i Sverige?
4. Civilstånd?
5. Barn?
6. Vad har du för utbildning i ditt hemland?
7. Vad arbetade du med i ditt hemland?
8. Har du kompletterat denna utbildning här i Sverige? Varför?
9. Har du sökt arbete inom ditt gamla yrke? Varför?
10. Vilket yrke har din make/sambo?
11. Vilken är din huvudsakliga försörjningskälla?
12. Hur kommer det sig att du börjar studera den utbildningen?
13. Hur trivs du med dina studier?
14. Vad har dina studieskamrater för nationalitet? Svenskar? invandrare?
15. Hur hög är din belastning? T.ex. stress, tidspress, språk m.m. Varför?
16. Hur sannolikt tror du det är lätt att du skulle kunna få ett arbete med den utbildningen som du studerar?
17. Vad förväntar du dig av framtiden?
18. Ska du rekommendera den utbildningen till någon, familjemedlemmar eller kompisar? Varför?
19. Vad har dina föräldrar för utbildning? Vad sysslar/sysslade dina föräldrar med?
20. Vad har dina syskon för utbildning? Vad sysslar/sysslade dina syskon med?